„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповлане“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 128. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 20. АВГУСТА 1895. ГОДИНА XXX.

ПУСТЕ РЕЧИ И — НИШТА ВИШЕ!

(Мало одговора хрватским мегаломанима).

Чудни су вам ти људи хрватски новинари а с њима заједно и сви други њихови људи, што се пером баве. Они су вам посебан свет, што но веле посебна нација, која ништа даље од носа не види, и која или апсолутно није у стању да разуме, или намерно неће да правилно, ладно и објективно размишља, ма и о најобичнијим стварима, макар да су те ствари оличена истина. Било сад једно или друго, тек круг њихових мисли и моћ њиховог разумевања, сужена је у скроз једностране границе магловитог велико-хрватства. Или да још боље и правилније рекнемо, што год не почива на подлози претеране искључивости, умишљеног стеклишког псеудо-хрватизма, то је свима Хрватима глупост и лаж, па ма какве им ви темељне доказе изнели пред очи.

Не питају они за разлоге, не слушају они шта наука каже — аја! Они тврдоглаво терају и на даље своје јогунство, баш као оно јуне; те им апсолутно свака истинита и паметна ствар боде очи, управ као биковима и ћуранима црвена боја.

Признаће нам дакле свако, да је са такима веома тешко изаћи на крај, јер ви тамо њима можете доказивати сто година, да је свећа свећа, па све бадава, кад су они увртили себи у главу да је свећа рог — а рог да је ваљда она мотка, којом су их по глави ћопили.

Навешћемо овде неколико примера, који ће потпуно доказати све то што довде рекосмо.

Катанчић је католички калуђер и то рођен у. сред Славоније. И тај Катанчић који није био прост писар, него веома учен професор у Загребу, па и у Пешти на универзитету — тај Катанчић отворено исповеда, да су он и сви славонски Шокци без разлике вере — Срби; и што је најглавније, да се од Хрвата — чакаваца, у свему битно разликују, а нарочито по језику и по домовини. По њему дакле, нит су славонски Шокци Хрвати, нит је Славонија то исто што је Хрватска, јер се Хрвати и Хрватска налазе на западу, од линије повучене од Драве кроз Мославину, па крај Сиска, до на уток реке Цетине у јадранско море. Дакле ко тако пише, тај не само да признаје да није Хрват, него је добро свестан шта су Хрвати и докле допиру Хрвати, а шта су опет Срби и докле допиру они, у које и сам себе отворено убраја. То је тако јасно да би и најпростији човек могао разумети.

Али Хрватима и то не иде, па не иде у главу, њихова „Матица“ па чак и „Академија“, издавајући дела овог истог Србина Катанчића каже, да је он Хрват и да његова дела припадају хрватској књижевности. Најинтересантнији је пак универзитетски професор Петрачић, који написа један чланак у „Хрватској читаници“ о овом истом Катанчићу Србину, па без икаква завора рече: да је Катанчић један од најученијих људи, што их је икада народ хрватски родио.

Ко је Рељковић то свако зна, ко се ма и најмање књигом бавио. И он спада у оне свесне католике славонске, који се нису никад стидели признавати себе и свој народ за Србе. У свом спеву „Сатиру“ он отворено исповеда то Српство Славонаца овако: „О Славонче ти се врло вараш, који год ми тако одговараш, ваши стари јесу књигу знали, српски штили и српски писали.“

Тај спев изашао је из штампе док је он још жив био, и по томе не може о томе сумње за никога бити. Али Хрватима је и то несхватљиво, и то они нису могли да разуму, па за то и овог Србина самовољно и дрско називају Хрватом и хрватским књижевником. Шта више чим је он умрио а они издаше његовог „Сатира“ где у место: „српски штили и српски писали“ наштампаше: „нашки штили и нашки писали.“

Тако цео свет зна да у Босни има Срба и да они говоре српским језиком — само то незнају учене главе хрватске. Универзитетски професор Клаић, пронашао је нов барут, тобож да су сви Босанци за то Хрвати, јер говоре језиком хрватским. Држимо да овакој дрвовитости или бедастоћи не треба коментара!

Сви Сремци говоре „екавски“ — дакле тако званим источним наречијем, за које скоро сви Хрвати признају да је српско. Но то ништа не смета мудријашима око „Обзора“, „Хрватске“, „Народних Новина“ и „Хрватског Бранника“ да доказују, како у Срему нема Срба и како су сви православни Сремци Хрвати грчко-источне вере, који хрватски говоре.

Сам пророк Антун толико је пута признао, да је Вуков правопис — кога он и његови следбеници називају „говедарштином“ српски правопис, за то и напада на „Академију“ и земаљску владу, што ту српску говедарштину уводе у књиге и школе хрватске. Међу тим баш ништа не смета ни високој земаљској влади, да ту српску говедарштину, коју је од Срба увела и у све тројединчке школе и уреде увела, јавно и званично назива „хрватским језиком“, управо онако исто, као што чини и „Југословенска академија“ у Загребу, која се фали да је „чисто научни завод“!

И тако би могли без краја и конца ређати примере, који би сви једно исто доказивали, а то је да су Хрвати и њихови писци људи, којима не импонира истина и наука, него њихово блесасто и магловито псеудо-хрватство, ради којег им се цео паметан свет руга и исмејава.

Није дакле никакво чудо, што нису могли разумети ни скроз објективну књижицу „Хрвати и језик српски“, и што против ње дижу ничим не оправдану, праву дивљачку дреку и погрду.

Ко год је прочитао књижицу „Хрвати и језик српски“, он је могао без по муке увидети, да све што је у тој књизи речено, да је основано на научном истраживању најодличнијих писаца српских, страних па и хрватских. Српска сведочанства у истој књизи, једино потичу од неправославних Срба — а што је најлепше и најзначајније све оно што је у истој књизи речено, потврђено је признањем првих књижевника и народних првака хрватских.

Према томе веће објективности апсолутно се неда ни замислити, него што је она у књижици „Хрвати и језик српски“. Али што цео свет сваћа и увиђа, то никако не иде у мудре главе високоучених шкрабала хрватских, јер међу њима влада екстра логика, целом осталом свету савршено непојмљива.

Пред нама је „Обзор“, који се ево већ по трећи пут враћа на ову српску књигу, и који без икаквог разумевања а са најподлијом дрскошћу напада писца исте књижице, као и нашег поштованог дописника **Х. У**, који је одговарајући и сузбијајући „Обзорову“ „обијест“, препоручио и протумачио исту књижицу. Ми смо се свом силом напињали да протумачимо ту „обијест“ и ту срчбу „Обзорову“ зарад исте књижице, па на крају крајева пронашли смо да сав узрок његовом бесилу лежи у томе, што „Хрвати и језик српски“ нису написани по мудрој науци велико-хрватског мегаломанства, које се тако издашно налази истоварена, по разним хрватским „књижевним“ издањима — па чак и на Универзитету и Академији.

Еле „Обзор“ се чуди, како се могло наћи и таквих „луда“, који ће „лудо“ тражећи разлику између српског и хрватског језика доказивати, да су Хрвати узели језик од Срба. И тако ако се ико може ради таког доказивања назвати лудом, онда је прва и највећа будала, главом хрватски препородитељ Људевит Гај. Јер то се тек неда побити да је Гај увео српски језик — штокавштину у хрватску књижевност, што је сам црно на бело признао као и млоги други Хрвати. Но како би онда крстили „Обзор“, који са највећим заносом назива Гаја оцем и препородитељем народа хрватског?

Ми одавде из редакције „Заставе“ сигурно нисмо шибали Гаја по ушима, да тако што отворено и јавно призна и напише, па одкуд онда срдба „Обзорова“ на нас, кад ми служећи се Гајевим сопственим речима, само прихваћамо оно, што су млоги други већ утврдили и признали као необориву истину.

Без претеривања можемо рећи, да смо ми, ваљда сто пута до сада, тачно цитирали од куда смо узели ту тврдњу и признање Гајево, па ако „Обзор“ и после тога држи да смо ми то из прстију исисали, и да то Гај није рекао, ми му свечано обричемо, да ћемо му врло радо изнети још и друге и то такође јаке доказе, који то исто казују и доказују. „Обзор“ треба да прочита расправу руског професора Кулаковског о Илиризму, па ће и из ње дознати, да смо ми имали право кад смо рекли: да је још Гај увео у хрватску књижевност овај исти српски језик, којим се данас скоро сви Хрвати служе, како у јавном тако и у приватном животу.

Нужно је дакле да нам „Обзорова“ високоучена а при том до крајности непристојна пискарала кажу: да ли смо ми нешто друго рекли, или оно исто што је ре-

ПОДЛИСТАК.

ПОЗДРАВ КОНГРЕСУ!

29. ЈУЛА 1895.

Сложно браћо!.. „Само слога
Србина спасава“ —
Са Румуни и Словаци
Сложно бран'те права!

Сједините се Срби браћо
Словаци — Румуни...
Задрхтаће горди Мађар!!!
Јер је правда с вами.

Нека цвета слога.. љубав,
На славенској грани..
Па ће синут и Словенству
Лепи.. сретни дани.

Живили! Словаци — Срби
И браћа Румуни..
Јуначки се држ'те браћо!
Славски Бог је с вами!!!
Само напред! Живели!

Ештин. **Зора Милетић.**

МОГУ ЛИ ЖЕНЕ БИТИ ГЕНИЈАЛНЕ?

НАПИСАО ДР. БЕРНХАРД МИНЦ.

Ко је генијалан? питао је пријатељ пријатеља.

„Човек који....“ ту буде прекинут. Зар само људи могу бити генијални? Цезар Ломброзо, славни талијански антрополог, одговара на ово питање са: Да. Он признаје, да незнање жена није тако опште, као што се често мисли да је, и да су у разним историјским епохама жене вишег сталежа, исто тако образоване као и мушки. Тако су су н. пр. Францускиње племићке осамнаестога столећа темељито образоване биле и посећивале су с вољом и издржљивошћу предавања Лавоазијера, Кувиеа и других. Па ипак међу њима не достиже ни једна ниво генија. „Ја сам уверен“, пише Ломброзо, „да десет пута више женских свирају у гласовир, него мушких, па ипак налазимо међу женскима врло мало генијалних музичара, и ако нема препреке, ни у природи женске, ни у социјалним одношајима, који би нам овај феномен протумачити могла Број женских сликара, надмаша у Северној Америци далеко број мушких; а жена лекара, има на три хиљаде. Штатистика нас учи, да је Француска год. 1889. имала исто толико учитељица, колико учитеља, па где су те жене, које се на пољу сликарства, медицине и педагогије новим идејама и великим проналасцима прославише? Изузевши неколике, као Коваловску, ди Катанијеву, које се издигоше над површином средњих дарова.“

Разлог, да жене не могу бити женијалне, тражи Ломброзо у томе што су женске мужацима и код свију осталих кичмењара подређене. Код птица певачица је певање привилегија мужака. Дарвин је приметио, да су међу мајмунима мужаци много музикалнији од женски. Код извесних инзеката, н. пр. код мрави и пчела, развија се преимућство женских на штету пола; матица пчела, престаје бити женка. А други је разлог Ломброзу тај, што су жене, по своме карактеру и нарави, непријатељи свих новотарија, а женије се огледа баш у стваралачкој снази му. Жене, не воле ново, и оне се још дуго држе оних обичаја, које мушки давно напусте. Већ је Херберт Спенсер приметио, да жене врло ретко постојеће установе критикују. Даље, жена јако воли да имитира, и то јако шкоди оригиналности, а оригиналност је душа генијалности.

Ломброза се ипак при томе не боји да призна, да има и жена генија. тако нам нам спомиње славнога природњака, Марију Сомервиму, и велике раденике на пољу лепе књижевности и вештина, Ђурђију Елиот, Ђурђију Санд, гђу Стел, и Лабринову. А мени дозволите, да овај број умножим још са генијалним француским математичаром, Софијом Гермен, која је, као што сама вели, „осећала“ за математику. Ова умна величина, која се, када је говор о проблему еластичних површина, у истоме реду спомиње са Поезоном, Фуријером и Кирхофом, заслужује, да о њој коју речемо.

Она се без ичије личне помоћи, једино из књиге Безутове упознала са елементима, и упознавши се с њима, тако је брзо корачала напред и тако се одушевљавала за свој предмет, да је дан и ноћ на њему радила. Њена необуздана воља за рад, уплашила је околину њену, и ова је с почетка све могуће покушавала, да ју скрха; уклањали су јој из собе дрва, одело, свеће, само да је принуде, да почива, но она је, чим би њени легли, устајала, увила се у покривач, и радила на својим штудијама при једној позајмљеној лампици, и то на мразу, који је мастило у мастионици смрзавао. Чврста, непоколебива воља њена учинила је, да је она за кратко време израдила диференцијални рачун кузинов; то ју је тако обрадовало, да је при самом концу живота свога говорила околини својој, како се онда осећала сретном, кад је први пут разумела говор анализе. Да би могла читати велике математичаре Ајлера и Њутна, научила је аутодидактички латински језик. Осамнаест година стара, учила је из „скиптра“ предавања професора политехнике особито Фоуркроја о хемији и Лагранжеа о анализи, који је написао опште признато дело „аналитичну механику“.

Било је уобичајено да слушаоци Ломброзови, свакога полгођа шаљу писмене расправе о оним предавањима, која су слушали и она је под именом једног од слушалаца слала своје радове Лагранжеу. Овај их је примао, јавно хвалио и распитивао се за право име аутора. Кад га је дознао, поста он саветник и помагач младога женскога математичара. Њена необична појава, признање Лагранжеово, младост и романтика студија, прибавише јој у брзо наклоност свију познатијих научних величина онога доба, а међу осталима и пријатељство Гаусово, с којим се од то доба дописиваше. Да са својим радовима на јавност изађе подстрекао ју је један немачки испитивач. Год. 1808. дође у Париз познати физичар Хладини, славан са својих покушаја „о таласању еластичних површина“, да овде своје опите понови. Наполеон, који сам беше сведок томе, да се таласање металних плоча, посутих финим песком и прашином, као пешчане фигуре оку приказује, распише изванредну награду за рад, који би ову појаву математски разложио. Па и ако је сам Лангранже, уз одобравање целога научнога света, доказивао, да развијање математске теорије о еластичним површинама са свим нову врсту анализе захтева, имала је Софија Гермен петље, да узвикне: „Eh bien! mon cher maître, moi je ne désespère pas du succès!“ Речено, учињено! Год. 1811, септембра 21. посла она анонимно на институт расправу, у којој је поставила једначину за еластичне површине. Комисија, којој је било поверено, да испита ово дело, није му доделила награде, једино због несистематске израде. Када је год. 1813. по други пут расписана награда, посла

као њихов: Гај, Љубић, Вебер, Деметер, Враз, Курелац, Драшковић, Кукуљевић, Групковић и т. д.? Јер ако смо ми поновили само оно што су ови ваши људи већ давно признали и рекли, онда којим правом ни криве, ни дужне нападате нас, ви „Обзораши“, који се понајвише са горепоменутим хрватским писцима поносите и дичите?

Ако „Обзор“ хоће, ми ћемо му врло радо и то са Даничићем доказати, да и сам Даничић није био на чисто, шта је управо прави језик хрватски, и да га као народног језика управо и нема, па је за то у „Гласнику“ и ако доста увијено, ипак прилично разумљиво написао: да се језик који би се окрстио хрватским, могао само тако установити и пронаћи, ако би се тако назвао онај језик, који се налази у књигама, на којима стоји да су хрватске, иначе једва да би се могао наћи ма који други критеријум, по коме би се могло одредити, шта је управо хрватски језик. Јер не радећи тако, ми би морали доћи до закључка, да је језик који се назива хрватским без народа, пошто сваки други језик који би се хтео назвати именом хрватским има своје име.

Наравна је ствар да „Обзор“ не ће бити у стању ни ово да разуме, али сваки други човек коме је бог дароваo мозга у глави, а не сламе и сурутке као „Обзоровим“ шкрабалима, потпуно ће горње речи разумети.

Што је пак Даничић назвао речник југославенске академије „речником хрватског или српског језика“ — то бог душу нек му опрости, иде са свим на други рачун. А тај други рачун јесте тај, што је ваш преподобни и притворни Рачки свечано подвалио Даничићу. Ми смо имали довољно прилике, да се лично разговоримо о томе са Даничићем и то баш онда, кад се он бавио у Београду, и кад је исте речнике предао у краљев двор, као дар таданьем краљу Милану и краљици Наталији, чији је он учитељ српског језика био.

И знате ли шта је тада покојни Даничић нама рекао? Рекао је, да је он то учинио само по наговору и по жељи Рачкога, који га је уверавао, да ће се на тај начин лакше Хрвати у Србе претопити. Наравно да је Рачки вешто подвалио наивном Даничићу, који поред свег свога огромног научног знања, није ни мало био вешт политичар, што најзад сведочи и његово неумесно држање на срп. народно-црквеном сабору, где је и нехотице запао у оно јато, где му никако места није било.

Није ли ни ово Хрватима јасно, онда нев се стрпе до прве прилике, па ће им већ све бити јасно и разумљиво. А дотле нека размишљају, шта има да значе оне Даничићеве речи, где он у „Књижевнику“ каже: како су Хрвати први покренули мисао о имену српско-хрватском. И какако он држи (али се наравно љуто вара) да треба и Срби и Хрвати да се зову и Србима и Хрватима, догод не преовлада и за једне и за друге једно име. То једно име које ће за обоје преовладати, Даничић без икакве сумње тврдо верује да ће бити име српско. Међутим да сад устане па да види шта се збива, он би од муке поново легао у хладни гроб.

Оволико смо сматрали за нужно рећи на „Обзорову“ поновну дреку и безразложне нападе, на наше сараднике и на иначе скроз темељно и објективно написану књижицу „Хрвати и језик српски“.

Изволте, мудра и учена господо хрватска, — изволте побити доказе изнесене у истој књижици, па тек онда нападајте. Овако не помаже ни грдња, ни ваш крајњи безобразлук, јер вам се и тако цео паметан свет смеје, на ваше празне речи, голе фразе и пренемагања.

Нови Сад, 19. августа.

— Народносни конгрес. Орган далматинских Срба католика „Дубровник“, доноси ове ретке, а под горњим насловом, о народносном конгресу, што је не давно у Пешти онако сјајно одржан:

„Конгрес немађарскијех народности Угарске одржан је у Будимпешти, како смо већ јавили. Сви они, чије очи бијаху управљене на њ, са радоснијем срцем поздрављају његово достојанствено држање, мушки рад и срећан исход рада. На конгресу је формулисан био један заједнички програм, по којему ће се спровести једна, једнолика организација. Будимпештански збор дакле ријешио је своју задаћу, у свакоме погледу, како се само зажелети може — на понос и корист идеје, ради које се је састао. На скупштини је било преко 500 чланова, Срба, Румуна и Словака. Жао нам је, што ради скученог простора не можемо донијети у цијелини једногласно прихваћени програм, довољно је да истакнемо, да он одговара потпуно условима солидарности ради обране заједничкијех, животнијех интереса српскијех, румунскијех и словачкијех.“

*

„Глас Црногорца“ о конгресу. Овај полузваничан лист црногорске владе такође се осврће на народносни конгрес, те овако каже:

„Народносни конгрес у Пешти сјајно је испао. Вође Румуна, Словака и Срба склопили су савез противу насилног помађаривања угарских народности. Има гласова из штампе ердељских Њемаца, који такође пристају уз закључке конгреса. У идућем броју донијећемо опширан извјештај са конгреса по новосадским листовима.

Овај догађај имаће ту најближу важну посљедицу, што ће пружити основа интерпарламентарном конгресу у Брислу, који баш сад ради, и на коме ће се претресати народносно питање, да пред цијелијем изображенијем свијетом енергички осуди насилно помађаривање угарских народности.

За Србе изван Аустро-Угарске најрадоснија је појава на том конгресу била постигнута слога угарских Срба око „Заставе“ и „Браника“, у којој је најјача кошта њиховог спасења од опасности, која им прети.“

*

Избори у Загребу. Избори за градско заступство загребачко, извршиће се најдаље данас 12. дана, и то по новом општинском изборном реду, и по новосастављеним изборним листинама, за које има доста вероватности, да су рђаво састављене. И ако су то обични општински избори ипак су они доста значајни, јер: Загреб је главни град земље, а уз то како је познато и најопозиционалнији град у Хрватској и Славонији.

Истина је, да је влади и поред тајног гласања пошло за руком да за градоначалника и већину одборника, протури своје присталице — но то се је могло само за то догодити, што је сувише велики број чиновника изборника, и што су скоро сви трговци и лиферанти Жидови, морали за владине кандидате гласати. Па поред свег тога највише су криви сами „Обзораши“ и „Старчевићанци“, који су се и пре, па ево који се и сада кољу, међу собом као жути мрави.

Тек како било да било, интерес за ове изборе је велики, а изборна борба имаће особите дражи, ради бурног тока, којим ће тећи. Са обзиром на то, да у октобру долази цар и краљ у Загреб, свака од појединих хрватских странака са свим оправдано жели, да на изборима победи.

За „Старчевићанце“ је био најгори изглед, за то су у крајњем часу прибегли нечасној фузији са владином странком. Тако ће се ето обистинити наша стара тврдња, да су сви Хрвати једнаки и да нема баш никакове разлике између званичних и незваничних стеклиша. Ово треба да имају на уму Срби владиновци, који тобож имају вере у искрене намере садање тројединичке владе.

Милетићева седамдесетгодишњица.

Милетићев јубилеј.

(Писмо из Сибирије — Азија.)

Начин како би се што свечаније прославио тај прави народни празник, и како би се најпрактичније и најдостојанственије по народ српски извео, лежи у томе: кад би сви, иоле осећајући се Србима, без обзира реда и положаја, без обзира мишљења, ослободили се бар на време од сваке мржње и злобе, од прилике онако као пред ускрс, и сећајући се вечне истине, да су љубав и праведност највећи, најплеменитији и најсветији осећаји у срцу човека, и да отуда, а не од мржње и неправде па и од славољубља, истиче свако добро, свако разумно дело, свака истина, сложно прославили Милетићеву седамдесетогодишњицу.

Кад би се сви Срби с те душевне унутрашње стране спремили, и кад би примили те свете тајне у срца, искрено и поштено тако, да би савест мировала и у неколико бар спокојна била; да се осети у срцу препорођај душе и тајна милина нека за Милетићем, онда нема сумње, да ми сви, који љубимо истину и правду, љубимо слободу и човечанско достојанство не можемо се и нећемо се клањати никаквом насиљу, томе највећем душманину слободе; никаквој глупости, никаквој подлости, па ма од које стране долазиле, ма како лепо и мајсторски завијене и увијене биле.

Та ето, ми људи с таким назорима и тврдим убеђењем можемо у Сибирији човечански и слободније живети, него многи пузавци у Женеви или тамо где излази српска „Слобода“. Један Милетић, једна мисао; била је једна, за што не би и сад — и то под једном великом и широком, достојном Милетићевих идеала красном заставом. Отресите се прашине, очистите душу и прославите Милетићеву седамдесетгодишњицу онако, како то доликује првом међу првима!

Јечинац.

*

Пишу нам из **Вршца**: Сећам се, живо се сећам сваког тренутка у јуначкој борби нашег народа под народним вођом Др. Светозарем Милетићем. Ко је хтео бити његов војник, тај је морао да буде спреман за све могуће неудобности и на све жртве. Само су издајице, које су о туђем салу живиле, биле изузетак. У живој ми је памети она народносна борба, заједничка борба Словака, Румуна и Срба за свој народни опстанак против њихових угњетача, који су уједно и данас они стари, ако нису још гори, но онда. Свака реч народних вођа било на збору или у сабору громко је одјекивала у грудима нашим, а поглавито реч нашег сокола Милетића растресала је и будила успаване духове, уливала је нове снаге и духа, а противницима нашим казивала је, да нисмо створени другом да кулучимо и да нисмо умна и морална сиротиња.

Данас као да се све прилике понављају. Завитлана је народносна борба и народни лав, оличен у снази народној, пробудио се да затресе свом снагом . . .

Жива слика увор борца и челик-јунака лебди предамном. Његова реч још ми и данас громко у ушима бије. А ја се питам: Је ли дошао опет извесни час?

Осећам се снажан за борбу народну, баш као да се налазим у првим данима Милетићеве борбе и спреман сам, да с омладином заједно полетим и држим се, до год телом не ронем. *Али на души осећам миље*, што се баш сад, у сред поновљене народносне борбе издиже помисао на сокола сива, на дива Милетића. Успомене једна за другом нижу ми се, а помисао на дивовску снагу и огромне жртве народнога вође драже ми старе живце моје. Па сам поносан, што видим, да мисао Милетићева није погинула и што видим, да је наш народ заслужио, да се за њега ради, да се за њега поједини људи жртвују. Видим, да идемо лепшим данима на сусрет. Видим, да ће се и они успавани разбудити, те даћемо се малим даром видљиво захвалити Милетићу на великим жртвама његовим. Видим, да

она опет расправу, али јој је и ова из истих разлога била одбијена. Када је год. 1816. и по трећи пут расписана награда, била је она тако сигурна, да ће успети, да није више анонимно расправе своје слала.

„Када отворише коверат“, прича Бијо у ‚Journal des savants‘, „нађоше име једне младе даме“. И њена сигурност не превари је. Академија је круниса наградом. Године 1821., прегледавши и уредивши све своје дотадање радове из математике, посла она академији расправу: ‚Remarques sur la nature, les bornes et l' étendue de la question des surfaces élastiques‘, која год. 1824. на наваљивање Фурије буде обелодањена. Год. 1826. пусти она на јавност нову своју расправу: ‚Remarques sur la nature, les bornes et l' étendue de la question des surfaces élastiques‘. Она је радила неуморно до смрти, која је задеси год. 1831.; последњи јој рад беше: ‚Memoire sur la caurbure des surfaces‘, који је велику сензацију у научноме свету изазвао.

Ломброзо овим изнимцима доказује, да жене, које генијалношћу светле, нису органски нормалне, већ да више личе мушкарцима. Готово сви славни женски литерати имали су, по његовим назорима, ма какво оштро мушко обележје, и то не само у делема, већ и у самој физиогномији. Из старога доба наваља песника Телесилу, која је своје сугрђане у бој водила, па онда Сафу и неке из новије литературе. О њима он овако пише: Ђурђија Емот имала је мушко лице, врло велику плаву, коврдаву косу, велики нос, дебеле усне, јаке маље на лицу и врло развијене образне кости, једном речју: дугуљасту коњску главу; а при томе беше тако плашљива, да је ноћу, без икаквога разлога, сва могућа страшила себи представљала. Нежност, коју је указивала своме првоме мужу, није јој сметала, да се, већ стара жена од 60 година, уда за са свим млада човека, и то неколико месеци по смрти свога првога мужа. — Ђурђија Санд имала је мушки глас и уживала је, да носи мушко одело; па и госпођа Стел имала је мушко лице, и готово све женијалне жене Енглескиње и Американке, које се у најновије доба прославише, имају многа мушка обележја. Из разумљивих разлога не ћу даље овај предмет да расправљам. При томе имају готово све мушки рукопис и готово све пате од нервозних аномалија.“

Нисам овлаштен, да мушко биће генијалних жена испитујем и пресуђујем, али то морам рећи, да се налази доста генијалних људи, са многим женским особинама. Покушаћу да Ломброзов принцип и оно чиме га он разјашњава побијем. Он тврди да жене — изузев моду — не волу новотарије. Но то, колико важи за женске, важи готово исто тако и за мушке, јер велики део пучанства, воли, из лењости и комодитета, да иде старим, наслеђеним па ма већ са свим забатаљеним путањама. Дело генија, који стварајући ново, не обазире се на укус времена, наилази обично на отпор савременика и налази признање тек у будућности.

Ретко да којем од смртних у део падне уз сунчану круну генијалности и бисер зрно срећа. Највећи духови крећу се с почетка усамљени на висини, и полагано, мучном борбом морају да привлаче множину себи. ‚When in disgrace with fortune and men' s eyes, I all alone beweep my outcast state‘, уздахнуо је Шекспир у своме дневнику.

Ми се не слажемо ни са мишљењем, да имитација искључује оригиналност. Или, зар не налазимо продуктивних генија у репродуктивним вештинама. Глумац понавља игром својом мисли другога, виртуоз свира туђе композиције, па може ли ко тврдити, да нема женија међу глумцима и виртуозима; јер има једна врста репродукције, која је оригиналности слична. Генијалан глумац уживи се тако у дух дела и улоге коју игра, да га он управо чини оним, што јесте. Не један је песник признао, да је тек из генијалног приказа глумца, упознао снагу своје творевине. Тако је написао Грилпарцер у споменицу дворскоме глумцу Ла Рошеу:

„Песником те називам, равном себи.
Јер не значи ли певати управо,
У туђе се биће уживити,
А ту ја руменим пред тобом.

Па ни сама статистичка дата, која Ломброзо наваља, и на основу којих доказује да женске не могу бити генијалне, није тако позитивна. Еманципација жена на пољу науке и вештине, још је врло млада и креће се у врло уским круговима, а да би човек могао на основу до сад добивених чињеница, крајњи аподиктички резултат поставити; а то што се „слаби пол“ много више интересује за музику, од „јакога“ не може да буде од пресудног значаја. Јер музика је управо, метафизичка вештина; она нам тоновима изговара најузвишеније, и језик, који хоће то исто да искаже, не може никада тако чисто да изведе. Како разфињен укус за вештине мора бити, да музику овако схвати! Но већина је не уживa овако, већ јој је она са свим обично пријатно разоноћење. Но при свем томе се познавање музике у образовање рачуна, не питајући да ли уједно постоји таленат за примање, као и за извађање музике, да ли човек има смисла за њу.

Ломброзо, па са њиме и Ферри налазе, да материнство жени сву осталу делатност абсорбира, и придодаје још томе: „Ако озбиљно узмемо моралну и физичку величину овога акта, на душевну и телесну жртву, коју жена приноси; морамо признати, да је материнство основа за психо физиолошко развијање женске. Баш у самом материнству лежи разлог за слабије душевно развиће њено. Јер њен организам, који толико животне снаге за расплођавање човечанства жртвује и троши, није кадар да развије тако нерве и мишиће, као код човека.“

Но историјски примери терају у лаж ове назоре.

Или не заслужује ли Марија Терезија, да по суду светске историје, носи име велике царице? Или није ли историја царици Катарини „великоме“, као што ју Волтер због њених мушких назора назва, оплела венац славе, ради генијалних јој планова и гигантских подузећа? Па зар је и другим многим генијалним женама, које се на разним пољима репродуктивних вештина прославише, материнство нашкодило?

Па не заборавимо да има генија и у опхођењу, друштвених генија, а да је међу овима врло велики контингенат жена, свакоме је познато. Сару Аустин, жену и сараденика великога енглескога правника Дона Аустина, називали су прваци немачке литературе, као браћа Хумболди, Ранке, Савињи, Нубер, браћа Грим, Отилија Гете и т. д. с којима је она, уз свога мужа врло често у додир долазила, — музом Енглеске. Па зар није морала жена Гетеовог сина, Отилија, друштвени геније бити, кад је и самоме сувереноме духу свога свекра била загонетка, и с њиме је истим душевним животом живила?

Превео **Светислав.**

ћемо сви сложно ускликнути 10. фебруара 1896.: Орао кликће са висине, на њега овдо кевћу псине; ни бриге те сиви Тићу...

Опростите, мени старцу, ако сам претерао!..."

Стари омладинац.

Овим опомињемо све оне, који нису уплатили претплату за трећу четврт, као и све оне који нам од пре још дугују, да се са што бржим пошиљањем новца пожуре.

Политичке новости.

— **Србија.** Изгледа да нести о промени владе па и самог устава у Србији, добијају све веће вероватности. Последње вести већ јављају озбиљно о промени кабинета, а и о промени садањег скров застарелог и управо преживелог за деветнајсти век устава.

Вести о оставци кабинета понајвише се доводе у везу са најновијим аранжманом, који опет почиње да избија на површину. У колико је познато, група Хоскијер и комп. која има у својим рукама и руске зајмовне признанице, и којој Србија дугује до 80,000.000, баш никако не признаје аранжман То и јесте главни узрок, што аранжман још увек запиње и што по свему судећи, никад не ће бити Србији ни исплаћен зајам.

Не добије ли пак Србија овај тражени и од скупштине одобрени зајам, не остаје влади друго, него да се повуче са управе државне, па уступи место правој народној и уставној владавини.

Угарска. Министар унутрашњих послова издао је наредбу, да се све пријаве о умирању и рођењу, имају уредовати по новом закону о матрикулама и безверју. На пет недеља пред 1. окт. власти су општинске дужне обавестити свет о тој ствари. И према томе ко од 1. окт. не поступи по новом безверном закону о матрикулама, тај ће бити кажњен са глобом од 600 круна или 300 фор.

Као што се види, шовиниште се баш озбиљно спремају, да они нови закони о безверју што пре ступе у живот, и да што пре помоћу њих умноже Арпадово племе са помађаривањем Срба, Словака и Румуна. Али ми држимо, да ће им сав труд изаћи на јалово.

— **Јерменска.** Из Цариграда јављају, да се султан огорчено тужио заступницима Русије и Француске у Цариграду на понашање Енглеске у ствари јерменског питања. Султан одлучно осуђује политику Енглеске, која, вели шкоди његову угледу, и моли Русију и Француску да пораде на томе, да Енглеска промени своју политику и држање у погледу јерменског питања.

— **Мађедонија.** Неким новинама јављају из Софије, да Мађедонци спремају огромну депутацију, коју ће послати свима велесилама европским, да их моле да у интересу саме Европе пораде, да се све тачке берлинског конгреса што строжије одрже и спроведу. У ову циљ скупљено је, као што веле, већ до 200,000 франака. Ми незнамо у колико ће ово позивање на берлински уговор, помоћи Бугарима, који су мимо одредбе истог берлинског уговора присајединили Источну Румелију Бугарској?!

— **Аустрија.** Питање о кабинету грофа Баденија још није довршено, и ако он још увек има пуно изгледа, да ће наскоро саставити владу. Како већ сви листови бечки пишу, чини се да ће се он у главном ослањати на своју странку и Пољаке, и тако има изгледа, да ће и последње жеље Пољака о установљењу пољске гимназије задовољене бити.

Исто тако ради гроф Бадени да задобије и Чехе, услед чега се много говори о склапању „нагодбе" са Чесима. У исто време говори се, да ће се одмах по доласку Баденија на владу укинути и опсадно стање у Ческој. А да се што јаче зближи Баденијева влада са Чесима, доћи ће сам цар у Праг на ческо-словенску народописну изложбу.

То би била донекле сатисфакција за досадање неправедно поступање према Чесима и Ческој — а да ли ће с тиме бити Чеси задовољни, нарочито пак младо-Чеси, то ћемо тек видети.

ДОПИСИ.

Велика Кикинда. (Позоришна представа). Налазећи се још под утиском, што је на ме последња забава наша учинила, журим се, да о истој неколико редака напишем. Нема томе ни потпуна година, како се овде у Кикинди образовала „Српска трговачка добровољна позоришна дружина" која је касније свој наслов изменила, те се зове сад: „Српска добровољна позоришна дружина" и то само с разлога, како би за сваког приступачнија била, био он занатлија или трговац. Ова млада дружина је за кратко време свог битисања, већ леп успех показала. До сад је већ три претставе приредила. Тако је ове године о „Преображењу Христову" у почаст дана рођења Њег. Величанства, нашег премилостивог краља Фрање Јосифа I. приредила позоришну представу с игранком, и то с одабраним комадом: „Чикина кућа", комедија у три чина од И. И. Мјасницког, с руског превео Јанко М. Веселиновић. Забава је одржана у арени Браће Када. Дворана је била пуна гостију, и са стране дођоше многи. Главније улоге беху у добрим рукама. Овде ћу у кратко изнети садржај истог комада.

Иван Савић (г. Иван Николић) богат трговац, живи у руској престолници Петрограду. Из првог брака остала му је јединица кћи Наташа (гђца Бојана Ничевићева) која је већ велика девојка. Он и његова садашња жена Агнија Петровна (гђца Тинка Рајкова) одлазе на кратко време из Петрограда. Своју кућу оставља на његовом синовцу Григорију Сергијевићу (г. Миливој Радујковић) да му овај пази и мотри на кућу. Синовац његов пак, још млад човек, нежењен, пун дугова, саветује се са својим добрим пријатељем, шта ће и како ће, и после дугог размишљавања, дођу на мисао, да чикину кућу издаду под кирију. Што смислише то и учинише. Одмах написаше цедуљу на сокак, да се у овој кући више соба налазе на издавање. Још истог дана дође некакав књижевник Передовиков (г. Ђура Нотарош), човек средњих год. али страшно нервозан који никакву ларму трпити није могао. Други, који је узео собу под кирију, беше неки Вихрев (г. Милан Пецић) младић, музикалан човек, који је готово цео дан свирао на неком инструменту. Но књижевник ово није могао поднети, те се тужио новом власнику куће, да он под тим околностима, даље не може остати. Овај да би га умирио, препоручи му некаква сретство, које кад у уши метне одмах оглуви, што је књижевника потпуно задовољило.

Степан Степановић (госп.. Мита Печујац) спахија, има милу женицу, али не мари за њу, што му ова у више пута пребацује. У овој улози као Настасија млада спахиница (гђца Јелка Бугарскова), она има лепушкасту кћер Марију (гђца Марија Стамболи), у коју се заљуби до ушију наш „јунак" ове приче (г. Радујковић. Он није био намеран женити се, али, као што сам признаде, уловише га. После кратког времена враћају му се стриц и стрина, он њима исприча цео догађај и — као што свуда бива тако и овде, Иван Савић узима Марију за жену. И тиме је цела ова историја свршена. Завеса пада.

Не могу овом приликом пропустити, а да не рекнем коју о нашим приказивачима. У првом реду долази г. М. Радујковић. Он је млад, даровит и одушевљен Србин, и као почетник, он нас је тога вечера својом вештином очарао. Својом способношћу, жаром и маром на уметничком пољу временом ће нашим првим дилетантом постати. Са њиме се ова дружина само поносити може. За њим долази г. Иван Николић, који је такође изврстан био у намењеној му улози. Баш прави Рус био је тога вечера. У трећем реду истичем г. Миту Печујца, који нас је услед своје хумористичности увек на смеј натеривао, уживајући тога вечера са његове оригиналности. Једном речју, био је лакрдијаш.

Од женскиња се одликовала гђица Бугарскова, која је као супруга изврсна била. Своју улогу је истински и верно приказала. У њој ће имати ово друштво опет једну ваљану снагу. Остали такођер беху на свом месту.

Наше миле дилетанте овим подстрекавам на даљи рад, нека и даље истим путем греду, на томе истрају, а њихов труд биће успехом крунисан. Ја им довикујем: Живели дични Кикинђани и миле Кикинђанке!

На свршетку представе, публика је бурним одобравањем наградила наше дилетанте.

За тим отпоче игранка, која до пред зору трајаше. Играло се, певало и пило до миле воље. Веселе је текло мирно и достојанствено, што Србина краси. Било је право српско весеље. Од српских игара играло се: коло, сељанчица и слободарка, а шумадинка и заплет, које такође у распореду беху означене, нису одигране, што морам замерити г.г. редитељима. Ја мислим, да није право ни Богу мило, да се на уштрб српских игара играју неки „валцери"! На што онда у распореду ставити? Или зар није ближа кошуља, но одећа? Треба се својим перјем китити, а не туђим. Угледајмо се на Митровицу, Руму, Ириг, где се српске игре већма негују. Кикинда, као највећа српска општина, требала би да предњачи. Но надам се, да се у будуће не ће више тако што догодити. и у томе: здраво, до скора састанка!

Србољуб.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Мокрина**: Мокрин је једно од већих српских места, али се из Мокрина ретко чују икакове важније ствари из нашега јавнога живота, јер се у истини од неколико година овамо ништа знаменито и не догађа.

Сада пак када је српска црквена општина већ једном решила, да своју, на најлепшем месту налазећу се трошну кућу поруши и на исто место, преко пута од св. цркве једну лепу под данашњем укусу зграду подигне, сада је држим вредно споменути ову хвале вредну појаву.

У суботу 5 августа ударен је темељ камен црквеној згради; темељ се свечано осветио уз присуству многобројнога народа — и тако ће и Мокринска црквена општина имати своју рођену зграду, од које ће леп приход уживати моћи.

Да се ова градња, која је на многе тешкоће од више година наилазила, могла остварити, омогућити, свакако припада у заслугу како интелигенције тако и свесних земљоделаца не мање и целоме српству у Мокрину, јер је народ цео подвоз што треба за градњу већином већ испунио и многи којима је могуће било, — дароваше цигаља и готовога новца, само да се зграда што лепша и достојнија подигне.

Не можемо пропустити а да овом приликом не одамо потпуно признање Г. Стеви Радосављевићу узоритом чиновнику овд. народне штедионице, који без сумње има доста заслуга за напредак и правилно деловањенародне штедионице:) који је највише допринео, да се ова градња црквене куће омогући — не жалећи ни труда ни времена нити материјалних жртава, његов усталачки дух и истрајност показао је шта се може, када се хоће.

Скупштинар.

Вести из места и са стране.

Пишу нам из **Срем. Карловаца:** „Данас (у четвртак) одржана је скупштина калуђерске „Задруге за међусобно помагање и штедњу". Допуњен је управни одбор и додато је у помоћ надзорном одбору још три особе. Досадањи управитељ Шандор Димитријевић-Чакић и подуправитељ Јован Јовић „дали су оставке", а на њихово место изабрани су за управитеља Јован Симеоновић-Чокић благајник народних фондова а за подуправитеља Влада Јовановић главни књиговођа народних фондова. Надамо се, да ће нова управа знати санирати неправилности и избећи сваку трзавицу и разне некоректности."

Женске у гимназијама. Српски министар просвете и црквених послова допустио је поново примање девојчица у мушке гимназије. Женска деца могу у гимназијама учити само први, други и трећи разред а даље не; ученице могу поновити само један разред и то само први или други.

„Хрватски Бранник" се сели. Држимо да ће наше многе читаоце обрадовати, радосна вест да је „Хрватском Бранику" у српском Срему, догорело до поката и да се је сретно преселио у Осек. Сви су изгледи да неће бити боље среће ни у Осеку, јер и тамо не успева та паразитна биљка „великохрватство".

Волије примити 20 војника него генерала. Из Брна јављају, да је у Ајбеншицу приликом војничког маневра, код адвоката Дворжака, сваки пут бивао на стану генерал. Но ове године је изјавио адвокат Дворжак, који је Чех, да волије примити на стан 20 војника него генерала, који је издао наредбу, да ни један официр несме похађати чешка друштва у Брну.

Јаки докази. Под овим насловом доноси врло занимљив чланак загребачки „Обзор" из кога ми доносимо следеће: Новосадска „Стража" купи с брда с дола доказе, да је у праву, пишући против слоге и конгреса немађарских народности у Угарској. Један од доказа, да је тај конгрес „велико зло" по Српство, јесте „Стражи" и то, што и „Обзор" не таји својих симпатија за том слогом и конгресом немађарских народности, јер да оно, чему се данашњи „Обзор" весели, не може бити него на штету Србима. У истини диван доказ узвишености мишљења мудраца око „Страже". Још недавно је „Стража" доказивала, да неверује у корист слоге међу Румунима и Србима, док Срби немају разумевања за слогу са свакако ближим себи Хрватима. Но оваково хомеленство у мишљењу није ни чудно код „Стражиних" мађарофила, јер да је у њих логике и досљедности, неби ни било „Страже".

Шекспиров „Хамлет" у кинеском преводу. Управитељ кинеске академије знаности, превео је ових дана Шекспировог „Хамлета" на кинески, којег ће за кратко време претстављати царска кинеска глумачка дружина у Пекингу.

Колико има У Угарској Цигана. Из књиге професора Антуна Хермана дознајемо, да у Угарској има 274.940 Цигана. 138.070 мишких и 136.870 женских. Занимљиво је, да 25·16% цигана не знају свој матерњи цигански језик. По језику, којим се служе има: 104.750 Мађара, 82.405 Цигана, 67.046 Румуна, 9857 Словака, 5860 Срба, 2396 Немаца, 2008 Русина, 306 Хрвата и 311 других народности.

Интересантно. Ових дана је један американски статистичар израчунао, да ће после 3000 година на сваког мушкарца доћи по 220 женских. Благо оном ко буде у то време живио!

Убиство у Врбасу. У Старом Врбасу десио се овај по цело село врло немио догађај. Најмирнији и најсолиднији момак у селу Влада Шуваков, јединац у оца и мајке, постао је жртва својих непријатеља. Два момка дочекају несретног Владу и његова друга Цветка на раскршћу и Владу избоду ножем тако, да је после једног сата издахнуо; и Цветко је на много места избоден те се не зна, да ли ће моћи тешке ране преболети.

Хрватска култура. Пред нама је само један листак, истргнут из неке хрватске граматике, за основне школе. Да наши читаоци виде, шта се све налази у хрватским школским књигама из којих се деца поучавају преносимо следеће: „Ван банује, краљ краљује. Волови, коњи, мазге и магарци јесу нам корисне животиње". Заиста прекрасно!

Хаљина крунисања. По страним листовима много се говори о хаљини руске царице, коју ће носити приликом крунисања. Сама хаљина биће од белог сатина, и сва окићена најлепшим бисерним зрнима и златом. Наравно, да пи дијамапти и брилијачти неће оскудевати. Хаљина ће коштати виши од милијон динара!! Поруџбина је извршена у Паризу.

Луда хтео да заустави влак. Пре неки дан је у Мајдлингу, близу филаделфијске ћуприје, стао један 30-годишњи човек пред жељезнички воз и хтеде га зауставити вичући: „Тога морам зауставити, то је враг!" Кондуктер га је срећом за времена спазио и брзо воз зауставио. Лекари су констатовали да је луд, те је одма и однешен у лудницу.

Папа и шпањолски краљ. Пре кратког времена 9-годишњи шпањолски краљ Алфонсо XIII. први пут се причестио. Том приликом му је папа послао златан крст украшен са дијамантима. Сада пак јављају из Мадрида, да се млади краљ писмено захвалио папи на великом одликовању.

Убио се ђувегије. Ових дана се у Франкфурту на Мајни венчао Ернест Августин, председник суда са ћерком једне угледне породице. После венчања нестане ђувегије. Тада касно ноћу дознају од полиције, да је ђувегија у суседној соби убијен. Узрок убијству се не зна.

Грозан злочин у Бечу. Како јављају из Беча, ових је дана један 19-годишњи калфа у Бечу, у Мариахилф, одсекао врат жени свога господара, узео неке драгоцености и побегао. Али га је полиција ухватила на тако званој „Магдаленбрике", те је исти на истрази признао злочин, услед чега је већ предан истражном суду.

ђувегија умро од сладоледа. У Темишвару је напрасно умро ових дана један апотекар, узрок смрти је тај, што је апотекар тај дан јео много сладоледа. Исти се требао сад у недељу венчати.

Омашка. У прошлом броју „Заставе" а у уводном чланку, нехотичном погрешком изашло је Александар II, у место Александар III. што овим исправљамо.

Трговина.

Нови Сад, 19. августа. Пшеница прве каквоће 5 фор. 90 нов. Пшеница средња 5 фор. 70—80 нов. Пшеница лакша роба 5 ф. 50—60 новч. Наполица 5 фор. 10—— н. Јечам 4 ф. 60—70 н. Зоб 5 фор. 60—80 нов. Кукуруз у зрну 5 ф. 60—70 Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор., дебела пађена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	48 н.
„ средњи . . .	46 н.
„ лаки	44 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	8—18 ф.	по комаду.
Јагњци .	7—12 ф.	по пару.
Овци . .	8—16 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом

15. августа било је 2·96 метара, а 16. августа било је 3·03 мет.

*

Будимпешта, 29. авг. п. р. (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина.)

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 5067 комада, и то: 674 ком. мађарских волова, 2477 ком. српских волова; 396 к. српских крава, 879 ком. мађарских крава; 157 ком. бивола; 57 ком. бикова; 427 ком. теглећих волова. Накнадног догона није било.

Данашњи догон био прилично једнак оном од прошле недеље, па и цене су остале непромењене средњој и лошијој роби; само прима-роби скочила је цена са 50 нов. по мет. центи — и то само у појединим случајевима.

И тако су цене биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 32—35 ф. мет. ц., живе тежине 38 фр. по мет. ц. Волови са паше 30—32 фр. мет. ц. Сеоски волови 22—28½ ф. мет. ц. Српски волови 22—31½ ф. мет. ц. Краве клане 22—29 фор., живе тежине 33 фр по мет. ц. Бикови клани 24—32 фр., живе тежине 34 фр. по мет. ц. Биволи 17—21 ф. по м.ц. живе теж. —·— ф.

Овци. Вашар од 27. авг. п. р. Догон 7482 ком. оваца.

Шкопци су продавани по 19—23 фр. пар; овце јагњенице 17—20 ф. пар.

Најновије вести.

Ново министарство у Аустрији, овако ће бити састављено: министар председник и унутрашњих послова гроф Бадени, министар правде гроф Глајсбах, министар привреде др. Гауч, мин. трговине Екснер, мин финанције Билински, мин. просвете гроф Зедвиц. Од досадањег министарства остаје само Јаворски и гроф Велсершаи.

Избори у Далмацији. Започели су са бирањем бирачких опуномоћеника и то за вањске општине. До сада се још незна тачан резултат, премда се из више места јавља о фузији између „праваша" и „талијанаша".

ШКОЛСКЕ КЊИГЕ.

Препоручујем сл. општинама, г.г. учитељима и препродавцима своју велику накладу **ШКОЛСКИ КЊИГА** да се изволе ради набавке **непосредно на мене обратити.** Ко на више узме дајем **20%** а на школске књиге туђе накладе 10% рабата.

Црквено-словенски буквар М. Нешковића 16 н.
Часослов одобрен од В. Ц. Ш. Савета — 9 н.
Часловац од М. Нешковића V, издање — 10 н.
Псалтир одобрен од ВЦШС. II. издање — 22 н.
Псалтир словенски од М. Нешковића — 16 н.
Православни мали катихис— — — — — 5 н.
Православни средњи катихизис. — — — 12 н.
Прва наука вере хришћанске II. издање 10 н
Катавасија на употребленије и народних училишчах устројенија II. издање — — — — — 16 н.
Библијске повести старога завјета за III. р. Ив. М. Поповића, одобрене од ВЦШС. — 15 н.
Приповетке из новог завјета по библич. и јеванђ. речима, од М. Нешковића — — 30 н.
Приповетке из старог и новог завета по библич. и јеванђ. речима од М. Нешковића 50 н.
Апостол и Еванђелије од Платона — — — 60 н.
Одабране срп. нар. песме за школу и дом 10 н
Мађарско језикословље од Јована Илића одобрено од ВЦШС. I. свеска VI. издање 20 н.
II. свеска V. издање 24 н.
III. свеска II. издање 30 н.
Упутство за мађ. језикословље од Ј. Илића 20 н.
Наставно градиво из мађ. језика у I. и II. разреду обрадио Ј. Миковић — — — — 20 н.
Српско мађарски разговори, удешен за осн. школе од проф. Мите Калића I. део — 15 н.
II. део — 30 н.
по Гарајију III. део — 40 н.
Мала мађарска граматика (по новој методи) за школу и самоуке по Ј. Далошу од Јована Поповића одобрена од ВЦШС. — 50 н.
Бач-бодрошка жупанија за III. разр. по најбољим изворима, од Апкадије Вуковића 12 н.
Први основи из математичног земљописа за ученике основних школа, према наст. плану ВЦШС. од 6. јула 1878. бр. 34. — — 15 н.
Земљопис за IV. разред Св. Милетића — 20 н.
Градиво из физике од Св. Милетића— — 30 н.
Поука о човечијем телу, животу и здрављу од Милана Јовановића-Батута I. део: Тело с поља, са сликама — — — — — 15 н.
II. део: Тело изнутра са сликама — — 15 н.
Рачуница за II. разред од Арк. Вуковића, одобрена од ВЦШ Савета I. свеска — 10 н.
II. свеска — 12 н.
III, свеска — 20 н.
Рачуница за I. разред осн. школа, написао Паја Дамјановић уч. Одобрена од ВЦШС. 30 н
Први основи из рачуна по Шуберту. Израдио М. Т. Фрачковић — — — — — — — 10 н.
Граматика српскога језика за народне школе, написао Симеон Коњевић књ. I. о гласовима и речима одобрена од ВЦШСавета 50 н.
Мала поетика за школу и народ написао др. Стеван Павловић — — — — — — — 1 ф. 20 н.
Повртарство (кућна башта), написао Стеван Коњовић, са 38 слика — — — — 40 н.
Воћарство за школу и народ, написао Стеван Коњовић, са више слика — — — — 60 н.
Српски пчелар, саставио Јован Живановић, са 52 слике — — — — — — — — 1 ф. 60 н.
Handbuch zum Schnell-unterricht in der serb. Umgangssprache von D. Kalić professor 40 н.
Нове природописне слике за зид са 320 дивних колорисаних слика на 24 таблице, I. Животиње а) Из зоологије (наука о животињама у 24 таблице 250 слика. II. Биљке и Минерали б) Из ботанике и минерала у 24 таб. са 270 сл. све у 48 таб. 12 ф. — н
Нова очигледна настава са 17 колор. таблица (са 236 слика), — — — — — — 4 ф. — н.
Слике из старог завета са 31 таблице на картону — — — — — — — — — — 9 ф. 50 н.
Слике из новог завета са 31 таблице на картону — — — — — — — — — — 9 ф. 50 н,
Писмарица — — — — — — — — — 2 ф. — н.
Штица — — — — — — — — — — 2 ф. — н.
Руска рачунаљка са куглиц. и разлом. 12 ф. — н

У Новом Саду.

С поштовањем

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА.

1—2

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ДЕЛО

ЛИСТ ЗА НАУКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ.

Свеска за јули изашла је са овим садржајем:

Прени... песма Ст. П. Бешевића.

Прича о Сими Ступици и селу Врачима, написао И. И. Вукићевић, (наставак).

Из путничких успомена о Дубровнику, (говорено у Грађанској Касини, фебруара 1895. год.), од Др. Мил. Р. Веснића.

Погашене звезде, песме.

Пропаст, слика из школског живота, од Свет. П. Ранковића.

Срце моје хоћу да те питам (Фридрих Халм), песма С. Д. Мијалковића.

Стара планина, прилог за познавање земље и становништва, записао Љуја О. Адамовић.

Људи, слика из живота, од Ж. О. Дачића.

Тенова филозофије, од С. М.

Песникова љубав (по Пушкину) песме Јер. Ж.

Босански Сахтијан („Bosniakenleder") његова производња и припремање, студија из народне технологије, написао Игњат И. Димић.

У пролеће, песма.

Сушица и рана (читано у истор.-филол. друштву Даничић на Вел. Школи) од Јер. Живановића.

На новом гробу (Надсон) песма Ј. Ж.

Друштвена хроника. Јапан и његова култура, од др. К. Д.

Научна хроника. Нешто о траговима канбоно-пермског леденог доба, од С. М. Ђурчића.

Развој социјалних одношаја код инсеката.

Критика и библиографија. Привредна моћ Србије, државни приходи, расходи и дугови прикупио Светозар Зорић, проф. Вел. Школе и енжењер. Штампарија код „Просвете" 1895 г. II—III и 88 стр. мале осмине. Цена 1. динар. реферат С. М. П.

Српски пчелар. Саставио Јован Живановић, са 52 слике. Цена 1 60 фор аустр. вред. (Код Валожића у Београду 4 денара). У Новом Саду. Издање књижере Луке Јоцића 1894. реферат П. П Т — Ћ.

Инфекциозне и заразне болке Српска државна Штампарија. Београд 1895 г. стр. 1—3, 3—151. велика осмина. Цена 1. динар. Реферат Др. Ђ. Ј. Н.

Српско-мађарско пријатељство, историјско политичка студија, од Јована Ђорђевића, прештампано из „Српске Заставе". Цена 50 пара дин. али пола круне. Београд 1895. г. штампарија Д. Димитријевића. Стр. 42. Велике осмине. Реферат С. М. П.

Ивкова слава, приповетка од Стевана Сремца. Београд. Издање Срп. Прегледа 1895. Штампарија Д. Димитријевића, реферат Анд.

Прилози за статистику Краљевине Србије, прва свеска: црквена и манастирска имовина у Србији на крају 1889. године. Издање државне статистике. Београд 1895. год. Четвртина форман. Цена 3 дин. 2-80 страна са 4 диограма, реферат С. М. П.

Serbien in geo-ethnografisch-administrativ voluswirtz schaflich und commercielen Hinsickt итд. Verfasser und Herausgeber Wilchelm Kohn, Buchhalter und Coresp. des ung. Handelsmuseums Belgrad — Buchdruckerei J. Karamat. 1894. г. 320 стр. већа осмина. Цена? Реферат С. М. П.

Краћи реферати.

Белешке.

Јавна захвала.

Овим нека је од стране овомесне српске православне црквене општине изречена најтоплија захвала, многоштованоме господину и дичном родољубу Тоши Сланкаменцу, који је у прилог црквене нам општине, на најлепшем месту спрам цркве подигао диван споменик (крст од белог мрамора) у вредности од 1000 ф. и тиме делом изразио своју љубав према својој лепој прадедовској православној вери.

Живио нам дични родољубе још дуго и дуго на дику и понос, како овој маленој општини која вас из дна душе љуби и поштује, тако на понос места вашег пребивања града Великог Бечкерека и на понос целог Српства, јер сте вашом родољубивошћу показали заиста тако узвишен пример српске љубави према својој вери, на који би се пример требао сваки Србин угледати и по својој могућности слично чинио.

Хвала родољубивом Србину! Хвала наше горе листу!

У име српске арадачке црквене општине.

Шаца Торњански перовођа. **Светозар Ђорђевић** председник.

Прилози за поплављене Шајкаше.

За потпору поплављених Шајкаша добили смо из Новог Сада: Од „Задруге Срба занатлија новосађана" 25 фор. Из Старог Бечеја од „Бачко потиске штедионице" 10 фор. Од Старо Бечејске омладине, као чист приход у корист пострадали Шајкаша приређене забаве (Хвала млада браћо!) 40 фор. Свега 75 фор. Овој своти кад се придода од пре прикупљених 893 фор. 61 нов. Пало је прилога свега 968 фор. 61 нов.

За подпору поплављени Шајкаша добили смо преко уредништва „Браника" у Старом-Футогу прикупљена прилога 43 ф. Овој своти кад се придода од пре прикупљени 9687 61 н. Пало је прилога свега: 10 11 ф. 61. Свима овим прилагачима — у име пострадалих — на њином родољубивом раду изричемо највећу захвалност.

Свима овим прилагачима — у име пострадалих — на њином родољубивом дару изричемо највећу захвалност.

У Горњем Ковиљу 2. (15.) августа 1895. год.

УПРАВА

„Ковиљске задруге за међусобно помагање и штедњу".

Јавна благодарност.

Одбор за скупљање добротворних прилога у корист гђце Султане Цијукове, сада свршене ученице у заводу бечког славног професора певања Реса — сматра за своју пријатну дужност, да овим путем изрече своју најтоплију благодарност, у име народне питомице, свима прилагачима, који јој милодарима омогућише приступ у храм уметности и потоње славенске и народне.

Да су ти милодари сјајним плодом уродила и да је уверење наше о дару наше питомице било оправдано, да је под росом народнога милодара процветао цвет поноса народњег и наде му оправдане, сведочи та значајна појава, да је госпођица Султана Цијукова, по свршеним наукама, понуђена са више ангажмана, међу којима је један и из Америке, али је све претпоставила позиву славнога управитеља градског позоришта у Хамбургу и дворскога саветника, Полонија, то је јуче 9. (21.) о. м отишла у Хамбург, да потпише уговор на три године, као стална певачица, са изгледима на сјајну награду и још сјајније успехе.

2. септембра п. р. играће она тамо главну улогу „Агату" у „Фрајшицу", и с том улогом ступа она у нов свет, у свет уметности, па поље уметничкога живота.

Кад помислимо, да је нови члан тога чувеноога позоришта Српкиња, крв наше крви, онда нас подиже понос народни и утврђује нас у уверењу, да ово није последњи цветак, што ће да замири у далеком свету нашим миомиром, но да ће се сплести китњаст венац такова цвећа у срцу народњем, на његовој позорници, у лепшој вам будућности.

Питомица је наша осветлала образ и себи и својим дародавцима, а сад се надамо, да ће као уметница осветлати и образ своме народу, чије име треба са поносом у туђини тамо, да изриче.

Нека је дакле топла хвала свима прилагачима.

У Вршцу, 10. (22.) августа 1895.

Председник одбора: **Ника Недељковић.** Перовођа одбора: **Милутин Трбић.**

Умољавају се сл. уредништва свих српских листова, да ову изјаву прештампати изволе.

Јавна захвала.

Са дубоком тугом јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам је наша мати, односно баба и прабаба

Јелисавета удова Моловић,

супруга пок. Адама Поповића, проте Вуковарског,

у 84. години 13. (25.) августа преминула изјављујемо свим, пречасним свештенству г. г. Васи Константиновићу, протојереју карловачком, Лукијану Богдановићу, патријаршеском синђелу; Ђури Поповићу и Стевану Јовићу, герасима карловачким; Јовану Живковићу, пароху и професору Богословије; Сергији Попићу, дворском капелану и економу, и Димитрији Бранковићу, патријарш. протођакону, који имадоше доброту при тужном опелу чинодејствовати; за тим породичном врсном пријатељу г. Стевану Лазићу, директору вел. гимназије карловачке; професорима Богословије и гимназије карловачке; градоначелнику г. Јанковићу, и осталим чиновницима мађистратским и судским; за тим васколиком поштованом грађанству обојега пола, и свима, виђеним и невиђеним, а присутним бившим, нашу најсрдачнију захвалу, а на особ преч. г. г. Лукијану Богдановићу и Јовану Живковићу, који упокојену старицу још и са умилно и складно отпојаним иначе тужним опелом почаствовати изволеше.

У Ср. Карловцима 15. (27.) августа 1895.

Стеван Моловић, син, парох иришки; Милева удова дра Живка Гојковића, кћи; Добривој Моловић унук, парох иришки; са супругом Лепосавом; Јулка и Љубица Моловић, снаје; Милена и Момчило Моловић, праунуци.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од 22. марта (3. априла) па до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сах. и 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Будимпешту: уторником, петком и недељом у 5 сахата у јутру.

ОГЛАСИ.

За моју филијалу, мешовиту радњу потребујем млађег

СПОМОЂНИКА

који може одма ступити код

ПАВЛА Д. ЈОВАНОВИЋА

Земун.

2—2

ТРИ КУЋЕ

у **Тителу**, из доброг материјала солидно сазидане, које се у врло добром стању налазе, а са свога лепог положаја и просторија за **гостионице** прикладне, продају се по умерену цену из слободне руке.

Ближа извешћа у администрацији овога листа. 2—3

У свима земљама заштићена законом.
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46 $^{0}/_{1}$

Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern.

St. Jakobs капљице за стомак.

Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и затвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом † и ленгер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеци M Fanta, Prag.

ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Tinct. nervi tonica

проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.

Једино прави са марком крста и ленгера, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења. Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.

Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно. Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опоравлање доста је једна или две флаше по 3 фор.

Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P Mittelbach Agram, и у др. 42—80

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено стипендијско место, за техничаре и реалце из закладе нар. добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор., која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школ. године.

Молби ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбу о свршеним наукама и сведоџу сиромаштва.

Ко жели добити исто место, нека поднесе молбу своју за четир недеље од првог уврштења овог стечаја.

У Новом Саду, 13. (25.) августа 1895.

ЦРКВЕНИ ОДБОР
српске правосл. црквено-школске
општине новосадске.

1 3

5 КУЋА

све у најбољем стању налазеће се, идући железници, Петефијева улица, бр. **19, 27, 32, 34 и 42,** које носе врло добру кирију, продајем из слободне руке, из разлога, што сам намеран друге непокретности купити.

Исто тако продајем 10 јутара ораће земље у футошком атару, у близини Н. Сада

Распитати се ваља код власника

Ђорђа Ивковића
у Новом Саду.

1—1

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ЉУБЕ СТЕФАНОВИЋА ФИЛИАЛ

У НОВОМ САДУ

потребује једног шегрта или практиканта, упитати код деловође **Бошка Стакића.** 1—1

Продаја траве за кошење и попашу (око 1000 јутара).

Петроварадинска имовна општина продаваће путем јавне дражбе у тако званом Црном Лугу, код Бођеваца, близу Земуна на Сави, око хиљаду јутара траве за кошење и попашу, и то на дан 9. септембра (по нов. кал.) т. г.

Дражба ће се обављати устмено, но примају се и писмене понуде, које се имаду обложити вадиумом од 100 ф. те предати дан пре шумарији у Сурчину, или дражбеном поверенству на лицу места пре одпочинања дражбе. Дражба почиње у 11 сати пре подне горе реченог дана.

Закупнина се има положити у целости одма после дражбе на лицу места.

Рок за уживање паше оставља се до краја децембра т. год.

Поближе обавести могу се добити а закупни увети увидети код шумарије у Сурчину и код подписатог уреда у Митровици.

У Митровици, 28. августа 1895.

Шумско господарствени уред
Петроварадинске имовне општине.

1—2

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА РАДЊА

СВЕТОЗАРА УРОШЕВИЋА

У ВРШЦУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника. Ступити може и 15 септ. 2—2

ТРАЖИ СЕ

један трговачки помоћник који је вичан шпецерајској и гвожђарској струци. Ступити може одмах.

Јован Љубиша
Стара Пазова.

3—3

TRIEURE
и
СОРТИРМАШИНЕ

најјефтиније могу се добити код

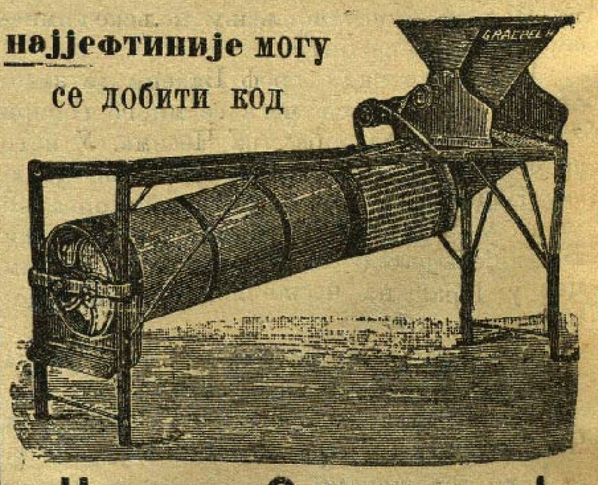

Hugo Graepel

3—6 **Фабрика машина**

Budapest V. külsö váczi út 46.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Малешић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.